

ÜLESTÕUSMISAJA II PÜHAPÄEV AD 2024

Sk 8:12–13¹ (Ap 13:23–33; Lk 24:36–49)

[11 Aga nüüd ei ole ma selle rahva jäägile enam selline nagu endisil päevil, ütleb vägede Issand,]

12 vaid külv peab õnnestuma: viinapuu annab vilja, maa annab saaki, taevas annab kastet, ja selle kõik annan ma pärisosaks selle rahva jäägile.

13 Ja nagu te olete olnud needuseks paganate seas, Juuda sugu ja Iisraeli sugu nõndasamuti – kui ma teid päästan, saate te õnnistuseks. Ärge kartke, teie käed olgu tugevad!

[14 Sest nõnda ütleb vägede Issand: Nagu ma mõtlesin teile kurja teha, kui teie vanemad mind vihastasid, ütleb vägede Issand, ja ma ei kahetsenud seda,

15 nõnda mõtlen ma neil päevil jälle head teha Jeruusalemmale ja Juuda soole. Ärge kartke!]

Aga nüüd ei ole ma mitte nagu endisil päevil selle rahva järelejäänutele – Vägede ISSANDA sõna –, vaid ma külvan rahuseemet²: viinapuu annab vilja, maa toob esile saaki, taevad annavad kastet, ja ma teen selle kõik selle rahva järelejäänute pärisosaks. Ja sünnib, et nagu te olite needuseks paganarahvaste keskel, Juuda koda ja Iisraeli koda, nii ma päästan teid ja ja teist peab saama õnnistus. Ärge kartke, olgu tugevad teie käed! Sest nõnda ütleb Vägede ISSAND: «Nagu ma kavatsesin teha teile kurja, kui teie isad mind vihale ajasid,», ütleb Vägede ISSAND, «ja ei kahetsenud, nii ma pöördusin tagasi kavatsusega teha head Jeruusalemmale ja Juuda kojale.» Ärge kartke!

Sissejuhatus

Prohvet Sakarja, Iddo poja Berekja poeg, alustas kuulutamist Pärsia kuninga Daarjavese (Dareios I) teise valitsusaasta kaheksandal kuul, s.t oktoobris-novembris 520 eKr. Sakarja oli pärit preesterlikust suguvõsast, tõenäoliselt oli ka ta ise preester. Teda mainitakse seoses Jeruusalemma templi ülesehitamisega ka Esra raamatus (Esr 5:1; 6:14). Prohveti nimi – יְחֶזְקִיָּהּ – tähendab «Issand (Jaah) tuletab meelde/peab meeles».

Sakarja raamatu esimesed kuus peatükki sisaldavad nägemusi, mille sõnumiks on kutse pagendusse viidud Jumala rahvale taas Issanda poole pöörduda, ning tõotus, et Jumal pöörab oma rahva vangipõlve ja lubab naasta kodumaale. Jumal lööb paganaid, on ise müüriks oma rahva ümber ning koguni paljud paganad pöörduvad Tema poole.

¹ Käesolevas tekstikäsitluses on terviklikkuse huvides lisatud Sk 8:11.14j.

² 1739. aasta Piiblis: «Sest nemmad peawad üks rahho seme ollema».

Issand võtab ära oma rahva süü ja teeb ta uueks, andes talle võimaluse käia taas Jumala teedel ning elada Tema Seaduse kohaselt. Seejuures tuletab Jumal oma rahvale korduvalt meelde, et Iisraeli taastamine ja Jeruusalemma üles ehitamine ei sünni mitte inimliku väe varal, vaid Jumala Vaimu läbi, kusjuures sellest saavad rõõmustada need, kes ei põlga ära teinekord väikestki algust.

Raamatu teine pool, peatükid 9–14, keskenduvad ühelt poolt ettekuulutustele paganarahvaste peale tulevast karistusest, nende langusest ja laialipillutamisest, aga ka nende vähemalt osalisest pöördumisest Jumala poole, ning teisalt sõnumile Jumala rahva lunastamisest ja aulisest tulevikust, nii nähtavas tulevikus kui aegade lõpul. Olulise sõnumina kordub neis peatükkides hoiatus karistada nurjatuid, vääritud karjaseid, kes hülgavad oma lambad ning kelle asemel Jumal tõuseb viimaks ise kuningana valitsema.

Sakarja raamatu seitsmes ja kaheksas peatükk tuletavad meelde, et languse ja hävingu põhjuseks on olnud rahva sõnakuulmatus, ning manitsevad eluks õiguses ja jumalakartuses, sidudes sellega Jumala rahva uue tõusu ja au ka teiste rahvaste silmis. Kaheksanda peatüki võiks tinglikult pealkirjastada «Kõik saab uueks», ning see tõotus ei puuduta mitte ainult Jeruusalemma välist taastamist, vaid ka rahva täielikku seesmist puhastumist ja uuenemist: «Need on sõnad, mis te peate täitma: rääkige üksteisele tõtt, mõistke oma väravais kohut tões ja rahu! Ärge hauduge südames üksteisele kurja ja ärge armastage valevandumist, sest kõike seda ma vihkan, ütleb Issand!» (Sk 8:16j)

Veelgi enam: see kõige uueks saamine ja jumaliku korra taastamine ei hõlma mitte üksnes Juudat, vaid haarab kogu maailma: «Neil päevil sünnib, et kümme meest igakeelsete paganate hulgast haaravad kinni Juuda mehe hõlmast ja ütlevad: «Me tahame minna koos teiega, sest me oleme kuulnud, et teiega on Jumal.»» (Sk 8:3)

Ajaloolist tausta arvestades on selge, et prohvet pidi kokku pörkama kui mitte täieliku lootusetuse, siis vähemalt tõsise skepsisega. Seepärast on tema kuulutus oluline koht rahva julgustamisel nii imeliste tulevikupiltidega, mis vastanduvad masendavatele minevikukogemustele³, kui ka kinnitusega, et Jumal on otsustanud lõpetada oma rahva karistuse ning teha talle taas head⁴.

³ Vrd Sk 8:10–12: Sest enne neid päevi ei olnud inimesel ega loomal kasu tööst, ei olnud ka minejal ega tulijal rahu vaenlase eest, ja ma ajasin kõik inimesed üksteise vastu. Aga nüüd ei ole ma selle rahva jäägile enam selline nagu endisil päevil, ütleb vägede Issand, vaid külv peab õnnestuma: viinapuu annab vilja, maa annab saaki, taevas annab kastet, ja selle kõik annan ma pärisosaks selle rahva jäägile.

⁴ Vrd Sk 8:14j: Nagu ma mõtlesin teile kurja teha, kui teie vanemad mind vihastasid, ütleb vägede Issand, ja ma ei kahetsenud seda, nõnda mõtlen ma neil päevil jälle head teha Jeruusalemmale ja Juuda soole. Ärge kartke!

Keelelisi märkuseid

Endisil – הָרֵאשִׁימִים – sõna ראשון tähendab «esimene», «esmane», «endine», «esmalt», «kõigepealt», «enne».

Jäägile – לְשֹׂאֲרֵית – sõna שְׂאֲרֵית tähendab «jääk», «üle jäänu», «järelejäänu».⁵

Ütleb – sõna נִאֲמַר tähendab «kuulutus», «deklaratsioon», «[prohvetlik] ilmutus».

Vägede Issand – יְהוָה צְבָאוֹת – «JHWH Sebaot». Nii siin kui järgnevalt ei kasutata originaalis mitte sõna «Issand», vaid Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Issand». Sõna צְבָאֵי tähistab eeskätt sõjaväge ja sõjaväeteenistust, ülekantult ka suurt hulka⁶, aga vahel ka taevaseid ebajumalaid⁷. «JHWH Sebaot» on üks Jumala nimedest, mis esineb sel kujul Vanas Testamendis 235 korral.

Vaid külv – כִּי־זָרַע – sõnasõnalt: «sest seeme» või «vaid seeme». Sõna זָרַע – «seeme» – kasutatakse ka külvi ja külviaja tähistamiseks.

Peab õnnestuma – הִשָּׁלֵם – sõna שָׁלוֹם tähendab «rahu», «täiuslikkus», «terviklikkus», «tervis», «heaolu».

Saaki – אֶת־יְבוּלָהּ – sõna יְבוּל – «maavili», «saak» – tuleneb verbist יָבַל – «esile tooma», «[vilja] kandma».⁸

Ja...annan ma pärisosaks – וְהִנְחַלְתִּי – sõna נָחַל tähendab siinkohal «omandusse andma», «pärisosaks andma», aga võib tähendada ka «[kellegi vahel] jagama».

Paganate seas – בְּגוֹיִם – sõna גוֹי – «rahvas» – kasutatakse ka Iisraeli puhul, kuid enamasti tähistab see teisi (s.t pagana-) rahvaid.

Juuda – nimi יְהוּדָה tähendab «ülistatu», «kiidetu».

Sugu – בֵּית – sõna בַּיִת tähendab «maja», «koda», ka «majapidamine» ja «kodakondsed».⁹

⁵ 1739. aasta Piiblis: «üllejäänud rahvale».

⁶ Vrd nt 1Ms 2:1: Nõnda on taevast ja maa ning kõik nende väed valmis saanud.

⁷ Vrd nt 2Kn 17:16; Jr 19:13; Sf 1:5.

⁸ 1739. aasta Piiblis: «õnnistust».

⁹ Eestikeelsetes piiblitõlgetes kasutatakse sõna «sugu» vahetevahel ka sõna זָרַע – «seeme» – vastena.

Israeli – nimi ישְׂרָאֵל koosneb verbist שָׁרָה – «võitlema», «peale käima», «peale jääma», «võimust võtma» – ning sõnast אֱל – «Jumal» – ja tähendab tõenäoliselt «Jumal võidab», «Jumal võtab võimust», «Jumal jääb peale».

Päästan – אוֹשִׁיעַ – sõna יִשַׁע – «päästma» – juurde kuulub lisatähendusena mõte avarusest, niisiis tähistab see eeskätt kitsikusest, vangistusest, ahistusest ja ahastusest, ka ohtudest vabastamist, samuti [päästvat] abi, säästmist, ka võidu ja võimuse saamist.¹⁰

Ärge kartke – אַל־תִּירָאוּ – sõna יָרָא tähistab nii kartmist kui aukartlikku [religiooset] austamist.

Olgu tugevad – תְּחַזְקֵנָה – sõna חָזַק tähendab «kinnitama», «tugevaks tegema», «tugevaks saama», «tugev olema», «kindel olema», ka «võimust võtma», «võitu saama».

Ütleb – sõna אָמַר tähendab «ütlemata», «teada andma», aga ka «mõtlemata» või «[mõeldut] väljendama».

Mõtlesin – זָמַמְתִּי – sõna זָמַם tähendab «mõtlemata», «kaaluma/kaalutlemata», «kavatsema».

Kurja teha – לְהַרַע – sõna רָעַע tähendab siin «kurja tegema», «kahju tegema», ka «vigastama».

Teie vanemad – אֲבוֹתֵיכֶם – sõnasõnalt: «teie isad».

Vihastasid – בָּהֶקְצִיר – sõna קָצַף tähendab siin «vihastama», «vihale ajama/ärritama».

Ja ma ei kahetsenud seda – וְלֹא נִחַמְתִּי – sõna נָחַם algtähenduseks on «sügavalt hinge tõmbama», «õhkama», «oigama». Siin tähendab see sõna kas «kaasa tundma» või «kahetsema».

Jälle – שָׁבַתִּי – sõna שׁוּב tähendab «tagasi pöörduma», «tagasi tulema», «naasma», aga ka «[kellestki ära või kellegi poole] pöörduma», ent võib tähistada ka kordamist, korduvat tegutsemist.

Jerusalemmale – אֶת־יְרוּשָׁלַם – nime יְרוּשָׁלַם tõlgitakse kristlikus traditsioonis sageli kui «rahu linn».¹¹

¹⁰ Samast tüvest pärineb nimi יְהוֹשֻׁעַ – Joosua, Jeesus.

¹¹ Paljud keeleteadlased seavad selle tähenduse küll kahtluse alla, pakkudes välja pigem seose iidse ugariti jumaluse Šalimiga.

Sisuline analüüs¹²

Sakarja raamatu kaheksanda peatüki ajalooliseks kontekstiks on pagendusse viidud juutide tagasipöördumine eksiilist ning tõsiste raskustega põrkuvad katsed asustada taas oma põline kodumaa, ehitada üles Jeruusalemm ning rajada uus tempel. Prohvet Sakarja astub rahva ette manitsusega mitte olla «oma vanemate sarnased», vaid pöörduda tagasi Issanda juurde, sest «siis ma pöördun teie juurde, ütleb vägede Issand» (Sk 1:3j).

Manitsuse põhjuseks ei ole aga mitte ainult esivanemate patud, vaid see viitab jätkuvale ohule, et rahvas ei õpi isegi ränkadest minevikukogemustest, vaid jätkab samamoodi, nagu varasemad põlvkonnad. Jumala karistust ja sellest tulenevat nuhtlust ei ole võimalik leevendada mitte rituaalsete toimingutega, vaid üksnes täieliku pöördumisega oma Issanda poole ja seesmise uuenemisega. Muutuma ei pea mitte Jumal, vaid inimesed.¹³

Sakarja raamatus vastandatakse Jeruusalemma ja Juudamaa tulevane hiilgus olukorraga, mille leidsid eest vangipõlvest tagasipöördunud – olukorraga, mille oli põhjustanud see, et «mina hüüdsin ja nemad ei kuulnud»: «Ma puhusin nad laiali kõigi paganate juurde, keda nad ei tundnud, ja maa nende taga jäi tühjaks minejaist ja tulijaist. Nõnda muudeti ihaldatud maa kõrbeks.» (Sk 7:13j) Tulevikus – juhul, kui Jumala rahvas pöördub tagasi oma Issanda juurde ja on valmis elama Tema Seaduse järgi –, ootab ees midagi hoopis paremat: «Aga nüüd ei ole ma selle rahva jäägile enam selline nagu endisil päevil, ütleb vägede Issand, vaid külv peab õnnestuma: viinapuu annab vilja, maa annab saaki, taevas annab kastet, ja selle kõik annan ma pärisosaks selle rahva jäägile.» (Sk 8:11j)

Ilmselt pidi tagasipöördunute ees avanenud pilt olema niivõrd trööstitu, et Jeruusalemma taastamine paistis peaaegu lootusetuna¹⁴, seepärast sedastab ka Issand prohvet Sakarja suu kaudu, et Tema poolt töötatu võib rahva silmis näida «imena», s.t olla tegelikult võimatu: «Kuigi see on neil päevil ime selle rahva jäägi silmis, kas peaks see olema ime ka minu silmis? küsib vägede Issand. Nõnda ütleb vägede Issand: Vaata, mina päästan oma rahva päikesetõusu maalt ja päikeseloojaku maalt.» (Sk 8:6j)

Issand on löönud neid, kes olid Jeruusalemma vallutanud ja hävitanud ning selle rahva pagendusse viinud, Ta võib oma rahva ehk isegi vangipõlvest tagasi tuua, kuid on päris loomulik, et nii mõnigi tagasipöördunuist võis küsida, kas Juudamaa üles ehitamine ja

¹² Järgnevalt on osaliselt kasutatud teise lugemisaasta tekstikäsitlust (Sk 8:6–8).

¹³ Vrd Sk 7:5–6: Räägi kogu maa rahvale ja preestreile ning ütle: Kui te olete paastunud ja kurtnud viendas ja seitsmendas kuus need seitsekümmend aastat, kas te siis mulle olete paastunud? Ja kui te olete söönud ja joonud, eks te ole siis söönud ja joonud iseendile?

¹⁴ Vrd Ne 4:4: Juudas öeldi: «Kandja ramm raugab, prügi on palju – meil pole jaksu ehitada müüri.»

Jeruusalemma taastamine endises – rääkimata endisest veelgi suuremas – hiilguses ja külluses saab ikkagi olla reaalne? Jumal kinnitab, et Tema ei ole miski võimatu: Ta kogub oma rahva jäägi nii idast kui läänest ja lubab neil taas elada «keset Jeruusalemma»¹⁵, nii et neist saab (taas või viimaks ometi) tõeline Jumala rahvas ja Tema ise on neile Jumalaks tões ja õiguses.

Selleks, et maa ja eeskätt Issanda tempel saaks üles ehitatud, peab Jumala rahvas saama lahti kartusest ja kinnitama ennast teadmise, et Jumala abiga on kõik võimalik: «Olgu teil käed tugevad, teil, kes te neil päevil kuulete neid sõnu prohvetite suust, ajal, kui Vägede Issanda kojale, templile alus rajatakse, et seda üles ehitada. Sest enne neid päevi ei olnud inimesel ega loomal kasu tööst, ei olnud ka minejal ega tulijal rahu vaenlase eest, ja ma ajasin kõik inimesed üksteise vastu. Aga nüüd ei ole ma selle rahva jäägile enam selline nagu endisil päevil, ütleb vägede Issand.» (Sk 8:9–11)

Rahva jäägi all ei pea prohvete siinkohal silmas mitte neid, kes on Issandale keset üldist ärataganemist ustavaks jäänud, vaid järelejäänuid, s.t neid, kes on Paabeli vangipõlvest tagasi pöördunud. Niisiis vastanduvad nad oma esivanemaile, kes elasid Juudamaal ja Jeruusalemmas enne vangipõlve viimist, ning ka neid ees ootav tulevik on vastupidine sellele, mida pidid kogema nende isad – juhul, kui nad pöörduvad oma isade kurjusest ning käivad Issanda sõna järgi: «Need on sõnad, mis te peate täitma: rääkige üksteisele tõtt, mõistke oma väravais kohut tões ja rahu! Ärge hauduge südames üksteisele kurja ja ärge armastage valevandumist, sest kõike seda ma vihkan, ütleb Issand!» (Sk 8:16j)

Jumal töötab oma rahvale rahu ning isegi maine külv ja lõikus peavad olema selle tunnistuseks: «Viinapuu annab vilja, maa annab saaki, taevas annab kastet, ja selle kõik annan ma pärisosaks selle rahva jäägile.» (Sk 8:12) Originaaltekstis kasutatud väljend כִּי־זָרַע הַשְּׂלוֹם – sõnasõnalt: «vaid/sest seeme/külv rahu» või «vaid/sest rahu seeme/külv» – on mõistatuslik või vähemalt raskesti tõlgitav.

Tõenäoliselt ei ole viimased eestikeelsed tõlked selle selle väljendi mõtet tabanud, kuna prohvete ei näi siin rääkivat mitte õnnestunud külvist, vaid pigem kasutatavat põllumeestele arusaadavaid võrdpilte selleks, et iseloomustada Jumala tulevast [üleloomulikku] õnnistust ning töötatud [igavest] rahupõlve. Muuhulgas kannavad siin kasutatud põllumajanduslikud võrdpildid endas ka meeldetuletust, et Jumala töötuste täitumine, sh Jeruusalemma üles ehitamine ja templi taastamine, võtab aega, samamoodi nagu põllumees peab kannatlikult ootama viinamarjade ja maavilja kasvamist küpsemist.¹⁶

¹⁵ Sk 8:8. Originaalteksti väljendil בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם – «keset Jeruusalemma» – on siin ilmselt kindlalt rajatud olemise tähendusvarjund.

¹⁶ Vrd Jk 5:7j: «Olge nüüd pika meelega, vennad, Issanda tulemiseni! Vaata, põllumees ootab kallist põlluvilja pika meelega, kuni ta saab varase ja hilise vihma. Olge siis teiegi pika meelega, kinnitage oma südant, sest Issanda tulemine on lähedal!»

Need töötused vastanduvad selgelt hoiatustele, mis on suunatud nende vastu, kes hoolivad rohkem mugavast elust ja omakasust kui Jumala aust ja Tema templi taastamisest. Nii noomib näiteks prohvet Haggai: «Te külvate palju, aga saate pisut; sööte, aga kõht ei saa täis; joote, aga janu ei kao; riietute, aga ei saa sooja; ja kes teenib palgalisena, teenib katkisesse kukrusse. Te loodate palju, aga vaata, kõik väheneb; te toote koju, aga mina puhun selle ära. Mispärast? küsib vägede Issand. Minu koja pärast, sest see on varemeis, teie aga jooksete igaüks omaenese koja asjus. Seepärast keelab taevas teile kastet ja maa oma vilja. Ma olen kutsunud põua maale ja mägedele, viljale, veinile ja õlile ja kõigele, mida maa toodab, ning inimestele ja loomadele, ja kogu nende kätetööle.» (Hg 1:6.9–11)

Jumala rahvas on kutsutud olema õnnistuseks – see on osa juba Aabrahamile antud töötusest: «Ma teen sind suureks rahvaks ja õnnistan sind, ma teen su nime suureks, et sa oleksid õnnistuseks! Siis ma õnnistan neid, kes sind õnnistavad, panen vande alla selle, kes sind neab, ja sinu nimel õnnistavad endid kõik suguvõsad maa peal!» (1Ms 12:2j) Paraku on seesama rahvas oma patu ja ülekohtu tõttu saanud häbiks ja teotuseks oma Issandale ning koguni needuse märgiks paganarahvaste keskel: «Ma teen sind varemeks ning teotuseks su ümberkaudsete paganate seas, iga möödamineja silma ees. Ja sa saad teotuseks ja sõimuks, hoiatuseks ja ehmatuseks su ümberkaudseile paganaile, kui ma mõistan kohut su üle vihas ja raevus ning vihaste manitsustega – mina, Issand, olen rääkinud.» (Hs 5:14j)

See, et Iisraelist saab jälle õnnistus, on Jumala tegu: Tema päästab ja vabastab, Tema kingib rahu ja õnnistuse. Isegi Iisraeli järelejäänute pagendusest tagasipöördumine ning Jumala rahva seesmise pöördumise eelduseks on Jumala ennetav tegutsemine: Tema pöördub jälle tagasi. Eestikeelsetest tõlgetest ei tule see hästi välja, ent just nii tuleb mõista Sk 8:15 algust: «Ma pöördusin tagasi kavatsusega teha head...»

Siin on tegemist otsese viitega nii Sakarja raamatu alguses kui siinsamas kaheksandas peatükis öeldule: «Seepärast ütleb Issand nõnda: Ma pöördun halastusega tagasi Jeruusalemma juurde.»; «Nõnda ütleb Issand: Ma pöördun tagasi Siionisse ja elan Jeruusalemma keskel; Jeruusalemma nimetatakse siis ustavaks linnaks ja vägede Issanda mäge pühaks mäeks.» (Sk 1:16; 8:3)

Jumal ei vasta oma ülekohtuse rahva kurjusele enam kurjade kavatsustega, vaid on võtnud mõttesse teha talle head – lootuses, et kui Tema toimib Iisraeli järelejäänutega teisiti kui nende isadega, siis pöördub ka Tema rahvas oma isade kurjusest: «Ärge olge oma vanemate sarnased, kellele endised prohvetid hüüdsid, öeldes: Nõnda ütleb vägede Issand: Pöörduge ometi oma kurjadelt teedelt ja oma kurjadest tegudest!» (Sk 1:4) Jumala armutahe on kindel, nii et Tema rahvas ei pea enam kartma ei Jumala karistust ega ümberkaudseid paganaid – vastupidi, saabub päev, mil paganadki tulevad ning «haaravad kinni Juuda mehe hõlmast ja ütlevad: «Me tahame minna koos teiega, sest me oleme kuulnud, et teiega on Jumal.»» (Sk 8:23).

See töotus on täidetud Kristuses, kes on tõeline Rahu Seeme – nii vahetult pärast pattulangust töötatud naise seeme¹⁷ kui Aabrahami seeme, kelles esiisadele ja hiljem läbi sajanite prohvetite kaudu töötatud õnnistus on saanud osaks nii juutidele kui paganaile.¹⁸ Kristuses on meile kingitud pattude andeksandmine, Ta on meid päästnud ning kuradi, patu ja surma orjusest vabastanud; meile on kingitud imeline tulevik, mille võrdpildiks on rohket vilja kandvad viinapuud ja rikkalikku saaki andev põllumaa. Kristuses on Jumal mitte ainult meie poole ega isegi mitte ainult meie juurde tagasi pöördunud, vaid Ta on meiega üheks saanud, meie eest surnud ja surnuist üles tõusnud, et mitte miski ei suudaks meid enam lahutada Tema kõikevõitvast armastusest (vrd Rm 8:31–39).

Jutluseks

Ülestõusmisaja teise pühapäeva tuntuim vanakiriklik nimi on *Dominica in Albis* – eesti keeles tavaliselt «Valge Pühapäev» (otsetõlge oleks «Pühapäev valges»). Selle nime aluseks on tava, mida on kirjeldanud näiteks püha Augustinus ning mille kohaselt Ülestõusmisööl ristitud võtsid sel päeval ült ristimisel saadud valged rüüd.¹⁹

Teiseks levinud nimeks on pühapäeva missa vanakiriklikest algussalmidest pärinev *Quasimodogeniti*: «Nagu äsjasündinud lapsed, halleluuja, igatsege vaimulikku selget piima, halleluuja, halleluuja, halleluuja.» (1Pt 2:2)

Pühapäeva teemaks on EELK jumalateenistuste käsiraamatu järgi «Ülestõusnu tunnistaja», sellele lisaks võiks pakkuda teiseigi teemaasetuse: «Uus elu Kristuses». Pühapäeva sissejuhatuses rõhutatakse muuhulgas, et [kõigi] ristitute ülesanne on «igapäevases elus tunnistada oma ülestõusnud Päästjat ja Temas täitunud Jumala töotusi».

Valge Pühapäeva vanakiriklik Epistel (1Jh 5:4–10) kõneleb maailma äravõitvast usust Kristusesse, kes on meid oma vere läbi päästnud, ning Evangeelium (Jh 20:19–31) Jeesuse ilmumisest esmalt kümnele jüngrile ning nädal hiljem kõigile, ka eelmisel korral puudunud Toomasele. Esimesel ilmumisel kingib Jeesus apostlitele Püha Vaimu annina pattude andeksandmise meelevalla, teisel korral kinnitab nii oma ihulikku ülestõusmist

¹⁷ «Ja ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu seemne ja tema seemne vahele, kes purustab su pea, aga kelle kanda sa salvad» (1Ms 3:15)

¹⁸ Ent Kristus on meid Seaduse needusest lahti ostnud, kui Ta sai needuse meie eest – sest on kirjutatud: «Neetud on igaüks, kes puu küljes ripub» –, selleks et Aabrahami õnnistus saaks paganatele osaks Kristuses Jeesuses ja et me töötatud Vaimu saaksime usu kaudu. Aga töötused on antud Aabrahamile ja tema seemnele. Ei öelda: «Ja sinu seemnetele», otsekui paljude kohta, vaid nagu ühe kohta: «Ja sinu seemnele», kes on Kristus. Kui te olete aga Kristuse päralt, siis te olete järelikult Aabrahami seeme ja pärijad töötuse järgi.» (Gl 3:13j.16.29)

¹⁹ Sermo 1 in Octava Paschæ.

kui ka oma jumalikkust, rõhutades nägematagi uskumise tähtsust, millele evangelist lisab, et taolise usu viljaks on igavene elu Kristuses.

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi täidab kolmandal lugemisaastal Epistli aset lugemine Apostlite tegude raamatust (Ap 13:23–33), mis toob meieni Pauluse poolt Pisiidia Antiokia juutidele peetud kõne, milles apostel näitab Vanale Testamendile toetudes, et Jeesus on Jumala Poeg ja töötatud Messias, julgustades oma kuulajaid uskuma kinnitusega, et suur osa nendest, kes Jeesust järgivad, on Teda pärast Tema ristisurma ja ülestõusmist oma silmaga näinud.

Kolmanda lugemisaasta Evangeelium (Lk 24:36–49) kõneleb Jeesuse ilmumisest apostlitele pärast seda, kui Ta oli näidanud ennast Emmause jüngritele ja need olid sõnumiga sellest Jeruusalemma apostlite juurde tagasi pöördunud. Evangeeliumi keskseks sõnumiks on kinnitus, et Jeesus on tõesti Kristus (Messias), et Ta on tõesti surnuist üles tõusnud ja et kõik on sündinud vastavalt Jumala tahtele nii, nagu seda on kuulutanud ette Mooses, Prohvetid ja Psalmid, s.t kõik Vana Testamendi pühad Kirjad.

Vana Testamendi lugemisele jutustades võiks keskenduda sellele, et nagu Jumal kord vabastas Iisraeli rahva järelejäänud Paabeli vangipõlvest, nii on Ta Kristuses kinkinud vabaduse kõigile patu, kurja ja surma orjadele. Ta on andnud meile uue elu ning nagu Ta kord julgustas Jeruusalemma tagasi pöördunud linna uuesti üles ehitama ja sealset templit taastama, nii kutsub Ta meidki oma elu Kristuse kaljualusele rajatuna uuel viisil üles ehitama – mitte enam endises ülekohtus ja kurjuses, vaid ustavuses ja õiguses, pühaduses ja tões. Jumal on meie poole pöördunud, meie juurde tulnud, meiega üheks saanud, et meie võiksime Tema poole pöörduda, Tema õnnistuse viljast osa saada ja ka ise kõigi rahvaste keskel õnnistuseks olla.

Jutluse võib ehitada üles järgmiste punktidenä:

1. Nagu Iisraeli rahvas pidi oma ülekohtu ja Jumalast taganemise tõttu minema pagendusse ja veetma seitsekümmend aastat Paabeli vangipõlves, nii on kogu inimkond pärast pattulangust Jumala palge eest pagendatud ning kuradi, patu ja surma meelevallas. Paraku ei ole see mitte ainult esivanemate süü, vaid kõik inim põlvned praeguseni välja on loovutanud «oma ihuliikmed ülekohtu relviks patule», selle asemel, et loovutada «end Jumalale nagu need, kes on saanud surnuist elavaks, ja oma ihuliikmed õiguse relviks Jumalale» (Rm 6:13). Jumal on läbi aegade kutsunud inimesi pöörduma, ja aeg-ajalt on see kutse vilja kandnud – paraku alati üksnes ajutiselt. Seepärast pöördus Jumal ise inimeste poole – veelgi enam, sai ise inimeseks ja andis ennast inimeste eest, et meid kuradi, patu ja surma orjusest vabastada, nagu Ta kord vabastas Iisraeli rahva Paabeli vangipõlvest ja lubas tal oma maale tagasi pöörduda.

2. Jumal andis oma rahvale teda vangipõlvest tagasi tuues uue alguse võimaluse, kutsudes neid nii oma maad kui Jeruusalemma üles ehitama, ja mis peamine, taastama ka Jeruusalemmas asunud Issanda templit, Tema ligiolu paika. Oma inimeseks saanud Pojas Jeesuses Kristuses, meie eest kannatanud ja surnud ning surnuist üles tõusnud Issandas ja Õnnistegijas on Jumal kinkinud kogu inimkonnale samasuguse uue alguse ja uue elu võimaluse. Ta kutsub meid patust ja kurjast otsustavalt lahti ütlema ning Tema poole pöördudes oma elu uuel viisil üles ehitama – nii, et meist endist saavad Jumala pühad templid, kus Ta elab oma Vaimu kaudu (vrd 1Kr 3:16).
3. Jumal ei taha meid karistada, meie peale needust panna, meile kurja teha. Ka need nuhtlused, millega Ta on läbi aegade oma rahvast karistanud, on tegelikult õnnistus, kuna nende eesmärgiks on need, kes on Temast ära taganenud, kahetsema panna ja tagasi tuua. Jumal tahab meile kinkida oma õnnistuse täiuse – ning kõik maised õnnistused, näiteks rohket vilja kandvad viinapuud ja külluslikku saaki andev põllumaa, tunnistavad veelgi suurematest igavestest õnnistustest, mis on pandud tallele neile, kes Jumalat armastavad ja Tema teedel käivad. Jumal on kinkinud inimkonnale töötatud Rahu ja Pääste Seemne – oma Poja Jeesuse Kristuse, kelles on täidetud kõik iidsed tõotused ning kelle lunastatud on kutsutud viima Tema õnnistuse kõigi rahvaste keskele.